

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	09.12.2019
Received / Makale Geliş	30.09.2019	Published / Yayınlanma	10.12.2019

ERZURUMLU KADI MUSTAFA DARİR HAKKINDA BİR BİBLİYOGRAFYA DENEMESİ

A BIBLIOGRAPHY ESSAY ABOUT ERZURUMER KADI MUSTAFA DARİR

Dr. Öğr. Üyesi Kenan BOZKURT

Batman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Batman / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-5227-0614

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1588>

Reference: Bozkurt, K. (2019). Erzurumlu Kadı Mustafa DarİR hakkında bir bibliyografya denemesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(46), 3894-3910.

ÖZET

14. yüzyılın önemli şair ve nasirlerinden olan, doğuştan kör olduğu için kaynaklarda kendisinden DarİR/Gözsüz diye bahsedilen Mustafa b. Yûsuf b. Ömer ed-DarİR el-Erzeni'r-Rûmî, Türkçenin konuşulduğu Anadolu, Suriye, Mısır gibi değişik coğrafyalarda hayatını sürdürmüştür. Erzurum'da doğup burada yetiştiği için "Erzurumlu" olarak anılmaktadır; ancak onun hayatı hakkındaki bilgilerimiz, kaynak eksikliğinden dolayı oldukça sınırlı olup kendisinin eserlerinde verdiği sınırlı bilgiden ibarettir. Yazdığı eserlerle tanınan DarİR, özellikle Kıssa-yı Yûsuf ve Sîretü'n-Nebî adlı eserleriyle kendinden sonra yetişmiş ve bu alanda eser vermiş şairleri etkilemiştir. Bu anlamda DarİR'i Anadolu'da teşekkül eden İslam etkisindeki Türk edebiyatının kurucu şahsiyetlerinden biri olarak görmek gerekmektedir. Onun bu önemi, yazdığı eserlerde de kendini göstermekte olup eserleri, Türk nesir dilinin şekillenmesindeki etkisinden dolayı bu alanda çalışma yapacaklar için bir hazinedir. Eserlerinin dil tarihi araştırmalarında sahip olduğu özelliklerden ötürü yerli ve yabancı birçok araştırmacının dikkatini çekmiş ve eserleri üzerinde araştırmalar yapılmıştır.

Bu çalışmamız, son zamanlarda bilimsel alanlarda gittikçe ihtiyaç duyulan bibliyografya çalışmalarına katkı sunmak amacıyla Kadı DarİR ve eserleri üzerinde yapılan çalışmaların bir kaynakça tasnifini içermektedir. Bu amaçla da DarİR ve eserleri üzerinde yapılan kitap, tez, makale, bildiri, ansiklopedi maddeleri, edebiyat tarihleri vb. çalışmaların kaynakça tasniflerini içermekte olup bir bibliyografya denemesi olarak hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadı DarİR, Kıssa-yı Yûsuf, Sîretü'n-Nebî, Futûhu'ş-Şâm, Yüz Hadis Tercümesi, bibliyografya.

ABSTRACT

Mustafa b. Yusuf b. Ömer ed-DarİR al-Erzeni'r-Rûmî, one of the most important poet and playwright of the 14th century and mentioned to be DarİR/Eyeless in the main sources because of his birth as blind, lived in different geographies such as Anatolia, Syria and Egypt where Turkish was spoken. Since he was born and raised in Erzurum, he is known as Erzurumer"; however, our knowledge of his life is very limited due to lack of resources and limited knowledge of his works. DarİR, known for his works, influenced poets who grew up after him with his works Kıssa-yı Yûsuf and Sîretü'n-Nebî. In this sense, it is necessary to see DarİR as one of the founding figures of the Turkish literature under the influence of Islam that formed in Anatolia. This importance of his works also manifests itself in his works and his works are a treasure for those who will study in this field due to its influence on Turkish prose language. Due to the importance of his Works on the history of language research attracted the attention of domestic and foreign researchers and many research works inspired by it.

This study includes a bibliography of the studies carried out on Kadı DarİR and his works in order to contribute to the bibliography studies that are needed in scientific fields recently. For this purpose, books, theses, articles, papers, encyclopedia articles, literary histories and similar works on DarİR and his works are categorized as bibliography and prepared as a bibliography essay.

Key Words: Kadı DarİR, Kıssa-yı Yûsuf, Sîretü'n-Nebî, Futûhu'ş-Şâm, Hundred Hadith Translation, bibliography.

1. GİRİŞ

14. yüzyılda Azeri edebiyatının önemli şair ve nasirlerinden olan Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr, hayatı hakkındaki bilgilerin sınırlı olmasına rağmen yazmış olduğu manzum ve mensur eserlerle adından bahsettirebilmiş ender şahsiyetlerdendir. Darîr, Anadolu'nun merkezden uzak şehirlerinden olan ve bazı Türk beyliklerinin hüküm sürdüğü Erzurum'da ve Memlûk devletinin yayılım alanı olan Mısır ve Suriye'de 14. yüzyılın ikinci yarısında yaşamıştır (Kudret, 1995: 244). Marzubannâme müellifi Şeyhoğlu Mustafa, İskendernâme müellifi Ahmedî ile çağdaştır (Karahana, 2000: 107). Bazı kaynaklar, onun Salur Türkmenlerinden olduğunu ve mahalli beylerden Melik Reşidüddin zamanında yetiştiğini aktarsalar da hayatı hakkındaki bu bilgilerin, yaşadığı yüzyılda biyografik kaynakların pek yaygın olmamasından dolayı kesin olduğunu söylemek mümkün olmamaktadır (Karahana, 1995: 4). Darîr'in hayatı hakkında oldukça az bilgi vardır ve bu sınırlı bilgiler de müellifin eserlerinde kendisi hakkında verdiği bilgiden ibarettir. Eserlerinde kendisini "Mustafa b. Yûsuf b. Ömer ed-Darîr el-Erzeni'r-Rûmî", "Darîr-i Hakîr Mustafa b. Yûsuf b. Ömer el-Mevlevî" ve "Şeyh Darîr Ebu Muhammed b. Yûsuf el-Erzeni'r-Rûmî" olarak tanıtmaktadır (Banarlı, 1997: 367; Kaplan, 2006: 48). Buna göre Darîr'in gerçek ismi Mustafa olup babasının ismi Yûsuf, dedesinin ise Ömer'dir. Doğuştan kör olduğu için şiirlerinde kör anlamına gelen "Darîr" (Devellioğlu, 1996: 166) mahlasını kullandığı gibi bazı eserlerinde bu sözcüğün Türkçe karşılığı olan "Gözsüz" mahlasını da kullanmıştır (Karahana, 2000: 108). Darîr'in doğum ve ölüm tarihi tam olarak bilinmese de Erzurum'da doğup 1377 yılında Mısır'a gidene kadar burada yaşadığı eserlerinden ve kaynaklardan anlaşılmaktadır. Kaynakların ismine "kadı" unvanını eklemesi ve "Kadı Darîr" şeklinde anılması, müellifin Erzurum'da kadılık görevinde bulunduğu aktarılması, onun çağın ilimlerine vakıf olduğu ve iyi bir tahsil gördüğünü göstermektedir (Banarlı, 1997: 367). Her ne kadar belgelendirilmeye muhtaç bir konu olsa da Kadı Darîr'in Ahmediye, Sultaniye, Yakutiye veya Hatuniye gibi devrin meşhur Erzurum medreselerinden en az birinde eğitim aldığını tahmin etmekteyiz (Efendioğlu ve Sümbüllü, 2012: 17; Konyalı, 1952: 294-346). Banarlı da Darîr'in, yukarıda bahsettiğimiz medreselerden birinde, iyi bir eğitim görmüş olduğunu ifade eder (1997:367). Bazı araştırmacılar, Darîr'in ilmindeki genişlik ve derinliğe bakarak gözlerini sonradan kaybettiği şeklinde bir kanaate ulaşmışlarsa da Darîr'e ait eserlerdeki nüshalarının birinde doğuştan âmâ olduğu kaydı yer aldığından (Kaplan, 2006: 49) bu bilgiye şüpheyle yaklaşmak gerekmektedir. Ancak Darîr'in, âmâ olmasına rağmen eserinde kendisinin de vurguladığı gibi güçlü bir hafızaya sahip olduğunu; İslâmî ilimleri, Arapça ve Farsçayı çok iyi öğrendiğini ve bu bilgilerini, yazdığı eserlerine başarıyla aktardığını görmekteyiz. Bu yönünden dolayı Darîr, çağının belli başlı âlimleri arasında gösterilmektedir (Kudret, 1995: 244).

Darîr, Erzurum'da doğmakla beraber hayatı boyunca sosyal, kültürel ve siyasî yakınlığı bulunan Erzurum, Mısır, Suriye gibi üç ayrı coğrafi bölgede bulunmuştur (Kaplan, 2006: 34). Darîr, 779/1377'de Mısır'a gitmiştir. Burada Melik Eşref Şaban'a intisap etmek istemişse de sultanın çıkan bir ayaklanmada asiler tarafından öldürülmesinden dolayı bu isteği gerçekleşmemiş; ancak sonradan sultan olan Melik Mansûr Ali'ye yaklaşma fırsatı bularak sultanının himaye ve iltifatlarına nail olmuş ve rahat bir hayat yaşama fırsatı yakalamıştır. Ahmet Kartal'a (2015: 1) göre onun Mısır'a gidişinde; yaşadığı dönemde gerek Erzurum'da meydana gelen bir takım karışıklıkların, gerekse Karakoyunlu ve Akkoyunluların birbirleriyle olan mücadelelerinin tesirinin yanında Mısır'da bulunan Hanefî fikhinin önemli âlimlerinden Şeyh Ekmeleddîn Muhammed bin Mahmûd el-Babertî'nin yaptığı davetin de etkisi vardır. Ancak Memlûklerin Türk olduğunu, Moğol istilasının yarattığı sarsıntıdan çok fazla etkilenmediğinden göreceli bir istikrara sahip olduğunu ve saraylarının kapısını dönemin Türk edip ve alimlerine açtığını göz önünde bulundurduğumuzda Şeyh Ekmeleddîn'in desteğiyle Sultanı Mansûr Ali'nin ve oğlu Sultân Berkuk'un iltifatına nail olan Darîr'in, ilmi ve hoş sohbetli oluşuyla kısa sürede çevresinin takdir ve beğenisini elde ettiği söylenebilir. Darîr, Mısır'da bulunduğu süre zarfında Sultân Mansûr'un meclisinde bulunmuş ve sultana siyerdan ve İslam tarihinden kıssalar ve tarihi olaylar anlatmıştır. Ancak Darîr'in bu huzurlu yaşamı, Berkuk döneminde patlak veren isyan ve isyanın akabinde Berkuk'un tahttan indirilmesiyle son bulmuştur. Bu durum üzerine Darîr, ailesiyle birlikte 790/1388'de İskenderiye'ye, akabinde de Karaman'a gitmiştir (Altun, 1996: X). Darîr, geldiği Karaman'da dört yıl kalır. Burada dört yıl kalan Darîr'in eserlerinde kendisinden "Darîr-i Hakîr Mustafa b. Yûsuf b. Ömer el-Mevlevî" şeklinde bahsederek kendine Mevlevîliği atfetmesi, onun bu dönemde Karaman'daki Mevlevî tekesine intisap ettiği ihtimalini güçlendirmektedir. 795/1392-93'te Şam'a giden, oradan da Halep'e geçen Darîr, Halep'te Melik Emîr Çolpan'ın teveccühünü kazanarak himayesine girmiştir. Darîr'in bu tarihten

sonraki yaşamı hakkında pek fazla bilgi mevcut olmadığı gibi ne zaman ve nerede öldüğü de bilinmemektedir (Karahan, 1995: 2-9)

Kadı Darîr'in elimizde dört eseri bulunmaktadır. İlk eseri; konusunu Kur'ân-ı Kerîm'den alan ve Yûsuf Peygamberin hayatını anlatan "Kıssâ-yı Yûsuf"tur. Darîr, eserini Mısır'a gitmeden önce Erzurum'da 1366-1367'de yazmıştır. Eser, "Yûsuf û Züleyha" olarak da tanınmaktadır (Kaplan, 2006: 54). İkinci eseri, Sîretü'n-Nebî'dir. Darîr'in en büyük ve en önemli eseri olan ve Tercümetü'd-Darîr" olarak da tanınan bu eserin, yurtiçi ve yurtdışı kütüphanelerinde birçok yazma nüshası vardır. Bu eser, kendi alanında Anadolu Türk edebiyatı üzerinde en etkili eserlerden biri olma başarısını göstermiş ve yüzyıllarca beğenilerek okunmuştur. Darîr'in siyeri, Anadolu Türkleri arasında oldukça geniş bir şekilde yayılmış ve yüzyıllarca okunarak daha sonra yazılan siyerlere örnek ve kaynak olmuştur (Kocatürk, 2016: 163). Darîr, Hz. Peygamber'in hayatını manzum-mensur karışık olarak anlatmıştır. Darîr, siyeri sözlü olarak anlatmış, kâtipler de onun söylediklerini yazıya dökmüşlerdir. Böylece eser, 1388 yılında tamamlanarak Memlûk sultanı Berkuk'a sunulmuştur (Egöz, 2013: 71). Darîr'in üçüncü eseri Fütûhu'ş-Şâm Tercümesi'dir. Suriye'nin, Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer zamanında, Müslümanlar tarafından fethini anlatan bu eser, Vâkıdî'nin Arapça eserinden Türkçeye çevrilmiştir. Darîr'in dördüncü ve son eseri ise Yüz Hadis Tercümesi'dir. Yüz Hadis ve Yüz Hikâye olarak da adlandırılan bu eseri Darîr, Fazlullâh bin Nâsıru'l-Gavri'l-İmâdî'nin Tuhfetü'l-Mekkiyye ve Ahbâru'n-Nebeviyye'sinden faydalanarak meydana getirmiştir (Erkan, 1979: 10). Sade, basit kısa ve devrik cümlelerle kaleme alınmıştır. Bu eserde Allah'a imanın lüzumu, Allah'ın affediciliği, kendine inanları cennetle mükâfatlandıracağı gibi halkın imanını kuvvetlendirici hadisler çoğunluktadır. Bunların yanında fertler arasındaki iyi ilişkileri tesis etmeye yönelik ve namaz kılmak, hacca gitmek, oruç tutmak gibi muamelata dair hadisler yer almaktadır (Öztoprak, 1993: 31).

Darîr ve yukarıda bahsedilen eserleri hakkında günümüze dek çok sayıda çalışma yapılmış, yapılan bu çalışmalarla da Darîr hakkında oldukça zengin bir kaynak ve külliyat oluşturmuştur. Bu çalışmaların bir kısmı, doğrudan Darîr'in hayatına odaklanmışken bir kısmı ise eserlerinin değişik yönleri üzerinedir. Darîr'in eserleri ve hayatı üzerine yazılan makale, bildiri, tez çalışmaları, kitap, ansiklopedi maddesi, kitap bölümü vb. çalışmalarda, onun klasik Türk edebiyatındaki yeri ve öneminin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ancak hiçbir sanatçı üzerinde yapılan çalışma son olmadığı gibi her çalışma başka bir çalışmaya kapı araladığı ve değişen bilgi, düşünce ve gelenekle beraber yeni çalışmalara olan ihtiyaç da arttığından Darîr ve eserleri güncelliğini koruyacak ve üzerinde birçok yeni çalışma yapılacaktır. Bu amaçla da Darîr ve eserleri üzerinde çalışacak araştırmacılara kolaylık sunmak, alana katkıda bulunmak ve bu alanda yapılmış çalışmaların yazar ve eserlerin hangi yönünün ele alındığını göstermek amacıyla Darîr ve eserleri hakkında yapılan çalışmaları tasnif ederek bir bibliyografya oluşturmaya çalışılmıştır.

Diğer alanlarda oldukça yaygın olan ve oldukça önemsenen bibliyografya çalışmaları, Klasik Türk edebiyatında son zamanlarda yapılan bazı çalışmalar dışında pek önemsenmemiştir. Bibliyografya çalışmaları; daha çok araştırılan konuyla ilgili hangi tür eserlerin ortaya konulduğunu, hangi alanlarda yoğunlaştığını göstermek gibi bir işleve sahip olduğundan alan çalışmalarında önemli başvuru kaynaklarındandır. Bu anlamda araştırmacılar, öncelikle konuya hangi perspektiften yaklaşacaklarını ve ne tarz çalışmalara yöneleceklerini bibliyografya aracılığıyla görebileceklerdir (Koşık, 2013: 1978). Bu anlamda bibliyografyalar, araştırmacılara araştırma safhasında yol gösterici olup çalışılacak alanda araştırmacıların dikkatinden kaçmış ya da araştırmacılar tarafından ele alınmamış hususları göstermede yardımcı olacaktır. Bu, hem araştırmacının diğer araştırmacılarla aynı şeyi çalışmasının önüne geçmesini sağladığı gibi yeni çalışma alanlarına da kapı aralar hem de araştırmacının çalışacağı alanda literatür tarama eyleminin zamanını kısaltarak zaman israfının önüne geçmiş olur.

Çalışma; "giriş, iki ayrı bölüm ve sonuç" şeklinde hazırlanmıştır. Giriş bölümünde Darîr'in hayatı, eserleri ve çalışma hakkında kısa bilgiler verilmiştir. "Erzurumlu Mustafa Darîr Üzerine Yapılan Çalışmalar" adlı ilk bölümde, Kadı Darîr'in merkezinde yer aldığı çalışmaların kaynakça tasnifi yapılmıştır. Çalışmanın "Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'in Eserleri Hakkında Yapılan Çalışmalar" adlı ikinci bölümde ise yazara ait dört eserin kaynakça tasnifi yapılmıştır. Darîr'e ait bu eserlerin yurt içi ve dışında değişik kütüphanelerde bulunan yazma nüshaları çalışmada gösterilmeye çalışılmıştır. Yine bu bölümde; yazılmış kitap, ansiklopedi maddesi, edebiyat tarihi, makale, bildiri, tez gibi ulaşılabilen tüm çalışmalar derlenerek verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu bölümde çalışmalar esas alındığı için tekrara

düşmemek adına Darîr'le ilgili çalışmalar da bu bölümde ele alınmamıştır. Sonuç kısmında ise yapılan çalışmalardan hareketle çalışmalar hakkında kısa bir değerlendirmede bulunulmuştur.

Darîr ve eserleri üzerinde yapılan bu çalışmada Darîr'in bilinen dört eseri içinde en çok yazma nüshası olan Siretü'n-Nebî olduğu görülmüştür. Yurtiçi kütüphanelerde 43, yurtdışı kütüphanelerde de 22 yazma nüshası bulunan bu eserin ne kadar çok rağbet gördüğünü göstermesi bakımından bu nüshalar oldukça önemlidir. Siretü'n-Nebî'den sonra en çok yazma nüshası olan eseri ise Yüz Hadis Tercümesi olup yurtiçi kütüphanelerde 9 nüshası bulunmaktadır. Fütûhu's-Şâm Tercümesi'nin 6, Kıssa-yı Yûsuf'un ise yurtiçi kütüphanelerde bilinen 2 nüshası vardır. Bu eserler üzerinde yapılmış çalışmalara bakıldığında Siretü'n-Nebî'nin diğer eserlere göre ilim âleminin daha çok ilgisini çektiği görülmektedir. Zira Siretü'n-Nebî üzerine değişik üniversitelerde 11 bitirme, 5 yüksek lisans ve 5 tane de doktora tezi hazırlanmış olup bu çalışmalarda eserin transkripsiyonlu metin çalışması, indeks, metin-minyatür ilişkisi, eserin siyer kültürü içindeki yeri ve kaynakları, eserdeki dinî-tasavvufî unsurlar, peygambere dair mucizeler mukayeseli bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca Siretü'n-Nebî adlı eseri konu edinen 17 makale, 6 kitap, 4 ansiklopedi maddesi ve 2 bildiri yer almaktadır. Darîr'in Kıssa-yı Yûsuf'u Siretü'n-Nebî'den sonra üzerinde en çok çalışılan ikinci eserdir. Kıssa-yı Yûsuf, 4 doktora, 3 yüksek lisans ve 2 bitirme tezine konu olmuştur. Bu çalışmaların bir kısmı eserin transkripsiyonlu metin çevrisiyken bir kısmı ise doğrudan eserin muhtevasıyla ilgilidir. Bu çalışmaların dışında Kıssa-yı Yûsuf'un değişik yönlerini konu edinen 8 makale, 7 kitap, 1 bildiri yer almaktadır. Yüz Hadis Tercümesi, Siretü'n-Nebî'den sonra en çok yazma nüshası olan eserdir. Bu da eserin rağbet gördüğünün ve okunduğunun göstergesidir. Yüz Hadis Tercümesi üzerine 2 bitirme ve 2 yüksek lisans çalışması hazırlanmıştır. Esat Coşan, "*Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri*" adlı doktora çalışmasında eser hakkında bilgi vermiştir. Ayrıca Yüz Hadis Tercümesi konulu 5 makale, 4 kitap ve 2 bildiri hazırlanmıştır. Darîr'in Fütûhu's-Şâm Tercümesi'ni konu edinen toplamda 16 tane tez çalışması yapılmıştır. Bu çalışmaların çoğu bitirme tezi olup eserin transkripsiyonlu metin çevrisi ve indeks içermektedir. Bu çalışmalardan sadece bir tanesi doktora, iki tanesi de yüksek lisans tez çalışması olup eserin transkripsiyonlu metin çevrisi ve eser hakkında bir incelemeyi içermektedir. Bu çalışmaların dışında Fütûhu's-Şâm Tercümesi üzerinde iki makale çalışması da yapılmıştır. Darîr'in eserleri üzerinde yapılan tez çalışmaların genel olarak metin neşri ağırlıklı olduğunu ve çok azının eserlerin içeriğini konu edindiğini görmek mümkündür. Eserlerin içeriğine yönelik değerlendirmelerin ise daha çok makalelere konu olduğu, araştırmacıların eserlerin değişik yanlarını makalelerde işlediği görülmüştür. Bu anlamda muhtevaya yönelik çalışmaların tez çalışmalarında pek rağbet görmediğini söylemek gerekir. Darîr'in hakkında yapılan çalışmalara bakıldığında ise 12 makale, 20 kitap, 20 ansiklopedi maddesi ve ansiklopedik sözlük, 5 bildiri, 12 edebiyat tarihinin olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmaların bir kısmı doğrudan Darîr hakkındayken bir kısmı ise -edebiyat tarihlerinde ve dil çalışmalarında olduğu gibi- konu gereği ondan bahsetmektedir. Darîr hakkında yazılan bu eserler, çeşitlilik gösterse de burada ele alınan bilgiler genelde birbirinin tekrarı mahiyetindedir.

2. ERZURUMLU MUSTAFA DARÎR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Kitaplar

1. BEYGU, A. Ş. (1936). Erzurum Tarihi, Anıtları, Kitabeleri. Erzurum: Bozkurt Basımevi.
2. ÇAĞATAY, N. (1994). Güncel Konular Üzerine Makaleler. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
3. DOĞAN, M. N. (2005). Erzurumlu Darîr'in Edebî Yönü. Eski Şiirin Bahçesinde. İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınları.
4. ERK, H.B. (1947). Erzurumlu Bilginler. İstanbul: Işıl Yayınları.
5. FINDIKOĞLU, Z. F. (1927). Erzurum Şairleri. İstanbul: Sımayi-i Nefise Matbaası.
6. HIFZİ T., HAMAMİZADE İ., HASAN Â. (1926). Türk Edebiyatı Numûneleri. İstanbul: Millî Matbaa.
7. İNAN, A. (1953). XIII-XV. Yüzyıllarda Mısır'da Oğuz-Türkmen ve Kıpçak Lehçeleri ve Halis Türkçe. Ankara: TDK Yayınları.
8. İPEKTEN H. (1988). Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

9. KARAHAN, L. (1995). Erzurumlu Darîr. Ankara: MEB Basımevi.
10. KARTAL, A. (2013). Doğu'nun Uzun Hikâyesi - Türk Edebiyatında Mesnevî. İstanbul: Doğukütüphanesi.
11. KASIR, H. A. (1999). Erzurum Şairleri. İstanbul: Erzurum Kitaplığı.
12. KORAMAN, K. Y. (1989). Mısır Memlûkleri Tarihi Sultan al-Malik al-Mu'ayyad Şeyh al-Mahmûdî Devri (1412-1421). Ankara: TDK Yayınları.
13. KORKMAZ, Z. (1995). Erzurumlu Darîr ve Memlûk Türkçesinin Oğuzcalaşmasındaki Yeri. Türk Dili Üzerine Araştırmalar I. Ankara: TDK Yayınları.
14. KORTANTAMER, S. (1999). Memlûklarda Türk Kültürü. İzmir: Beta Basım Yayın.
15. KORTANTAMER, S. (1999). Memlûklarda Türk Kültürü. Prof. Dr. İsmail Aka Armağanı. İzmir: Beta Basım Yayın.
16. KÖKTEKİN, K. (2015). Erzurum'un Yüzleri: Kadi Darîr. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
17. KÖPRÜLÜ, F. (1996). Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar. Ankara: DİB Yayınları.
18. ŞENTÜRK, A. A. (2002). XVI. Asra Kadar Anadolu Sahası Mesnevilerinde Edebî Tasvirler. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
19. TAŞDAN, Z. (Ed.) (2019). Türk Dili ve Edebiyatı Alanında Hazırlanan Doktora Tezlerinin Dünü-Bugünü. İstanbul: Hiper Yayın.
20. TURAN, O. (2001). Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

2.2. Makaleler

1. ATAK, F. (2018). Erzurumlu Divan Şairleri. TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, 6/12, 467-515.
2. ÇELİK, Ş. (2018). Erzurum İlmi Muhitine Bir Bakış (On Dokuzuncu Yüzyıla Kadar). Mavi Atlas, 6 (2), 217-245.
3. ECKMANN, J. (1964). Memlûk Kıpçakçasının Oğuzcalaşmasına Dair. TDAY Belleten, 12, 35-41.
4. ECKMANN, J. (1982). Memlûk-Kıpçak Edebiyatı (çev. Günay Karaağaç). TDAY Belleten, 30-31, 85-99.
5. ERKAN, M. (2014). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Edebiyat ve Kültürümüze Tesirleri. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 32 (Kış), 65-78.
6. FLEMİNG, B. (2005). Memlûk Saray ve Garnizonlarında Edebî Faaliyetler (çev. Cengiz Tomar, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, 12, 209-220.
7. HAGEN, G. (2002). Some Considerations About The Tergüme-i Darîr ve Taqdimetü'z-Zahir Based on Manuscripts in German Libraries. Journal of Turkish Studies, XXVI/1, 323-337.
8. KÖPRÜLÜ, M. F. (1933). Anadolu'da Türk Dili ve Edebiyatının Tekâmülüne Umumî Bir Bakış. Yeni Türk Mecmuası, I/4, 287.
9. NECİB ASIM (1332) Mısır'da Yazılmış Türkmence Kitap. Daru'l-Fünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası, Sene 1/1, 54-62
10. YAVUZ, K. (1983). XIII-XVI. Asır Dil Yadiğârlarının Anadolu Sahasında Türkçe Yazılış Sebepleri ve Bu Devir Müelliflerinin Türkçe Hakkındaki Görüşleri, Türk Dünyası Araştırmaları, 27, 9-57.
11. YAVUZ, K. (1984). Erzurumlu Mustafa Darîr: Hayatı-Eserleri ve Siyerindeki Manzûmelerin Muhtevası. Millî Kültür, 46, 39-40.
12. YETİŞ, K.(1979). Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesindeki Tezlerin Bibliyografyası. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 23, 265-327.

2.3. Bildiriler

1. AKKUŞ, M. (2000). Kadı Darîr Döneminde (XIV. YY.) Siyasî Görünüm ve Sosyal Hayat. Hukuk Adamı ve Şair Kadı Darîr Paneli. Erzurum: Erzurum Kalkınma Vakfı Yayınları.
2. ARAT, R. (1987). "Anadolu Yazı Dilinin Tarihi İnkişafına Dâir". V. Türk Tarihi Kongresi, Makaleler, Cilt 1, 225-232 Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
3. DOĞAN, M. N. (2000). Kadı Darîr'in Edebi Yönü. Hukuk Adamı ve Şair Kadı Darîr Paneli, Erzurum Kalkınma Vakfı Anma Toplantıları. Erzurum: Erzurum Kalkınma Vakfı Yayınları.
4. KARAHAN, L. (2000). Erzurumlu Darîr'in Hayatı, Eserleri ve Türk Dili Tarihindeki Yeri. Erzurum Kalkınma Vakfı (Er-Vak) Anma Toplantıları 2000, 107-116.
5. YAVUZ, K. (2000). "Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr ve Türk Kültür Hayatındaki Yeri. Erzurum Kalkınma Vakfı (Er-Vak) Anma Toplantıları, 2000, sy.127-149.

2.4. Edebiyat Tarihleri

1. BANARLI, N. S. (1997), Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (c. 1, ss. 367-368). İstanbul: MEB Basımevi.
2. BURSALI MEHMET TAHİR (19873). Osmanlı Müellifleri (c. 3, ss. 137-138) İstanbul: Maral Yayınları.
3. İSEN, M. (ed)(2002). Eski Türk Edebiyatı El Kitabı. Ankara: Grafiker Yayınları.
4. KABAKLI, A. (1997). Türk Edebiyatı (C.2, s. 213-219). Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul.
5. KARTAL, A. (2006). Anadolu'da Türk Edebiyatı'nın Gelişimi. Türk Edebiyatı Tarihi (Cilt 1-4). İstanbul: KTB Yayınları.
6. KOCATÜRK, V. M. (2016). Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi, Tahlili ve Tenkidi. İstanbul: İKÜ Yayınevi.
7. KÖPRÜLÜ, F. (1981). Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
8. KUDRET, C. (1995). Örneklî Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
9. LEVEND, A. G. (1998). Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları:
10. MENGİ, M. (2003). Eski Türk Edebiyatı Tarihi. Ankara: Akçağ Yayınları.
11. ÖZGÜL, M. K. (2015). Türk Edebiyatı Tarihine Bir Bakış: Eski Türk Edebiyatı, Ankara: Kurgan Edebiyat.
12. ŞENTÜRK, A. A., KARTAL, A. (2010). Eski Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Dergâh Yayınları.
13. TİMURTAŞ, F. K. (1990). Tarih İçinde Türk Edebiyatı. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
14. YAVUZ, K.; ŞANLI, İ. (Ed.) (2013). XIV-XV. Yüzyıllar Türk Edebiyatı. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

2.5. Ansiklopedi Maddeleri ve Sözlükler

1. CUNBUR, M. (Ed.) (2005). Darîr. Türk Dünyası Ortak Edebiyatı: Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (c. 3, ss.113) Ankara: AKM Yayınlar.
2. İHSANOĞLU, E. (2008). Osmanlı Tıbbi Bilimler Literatürü Tarihi (Cilt 1-4). İstanbul: IRCICA Yayınları.
3. İZ, F. (1954). Darîr. The Encyclopaedia of Islam (c. 2, ss.159). Leiden.
4. İZ, F., KUT, G. (1985). Divan Nazım ve Nesri: Mustafa Darîr. Büyük Türk Klasikleri Ansiklopedisi (c. 1, ss. 367). İstanbul: Ötüken-Söğüt Yayınları.
5. KARALİOĞLU, S. K. (1974). Resimli Türk Edebiyatçıları Sözlüğü. İstanbul: İnkılap ve Aka kitapçıları.

6. KARTAL, A. (2015). Kadı Darîr, Darîr, Gözsüz, Mustafâ bin Yûsuf bin Ömerü'l-Mevlevî el-Erzene'r-Rûmî, Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6548>
7. KOMİSYON. (1985). Darîr. Yeni Türk Ansiklopedisi (c. 2, ss. 616). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- ERKAN, M. (1993). Darîr. Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi(c. 8, ss. 498-499). İstanbul: TDV Yayınları.
8. KOMİSYON. (1997). Darîr. Türk Dili ve Edebiyatı (c. 2, ss. 195-196). İstanbul: Dergâh Yayınları.
9. KOPRAMAN, K. Y. (2002). Mısır Memlûkleri (1250-1517). Türkler (c. 5, ss. 99-126). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
10. KÖPRÜLÜ, F. (1979). Azeri Edebiyatının Tekâmülü. İslam Ansiklopedisi (c. 2, ss.130). İstanbul: MEB Yayınevi.
11. NECATİGİL, B. (1993). Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü. İstanbul Varlık Yayınları.
12. YİĞİT, İ. (2002). Memlûkler Dönemi (1250-1517) İlmî Hareketine Genel Bir Bakış. Türkler(c. 5, ss. 748-756). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
13. YİĞİT, İ. (2004). Memlûkler. Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (c. 24, ss.97-100). Ankara: TDV Yayınları.
14. YİNANÇ, M. H. (1997). Erzurum. İslam Ansiklopedisi (cilt 4, ss. 345-353). Eskişehir: MEB Basımevi.
15. ZAVOTÇU, G. (2006). Divan Edebiyatı Kişiler Kişilikler Sözlüğü. Ankara: Aydın Kitabevi.

3. ERZURUMLU MUSTAFA DARÎR ESERLERİ HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

3.1. Kataloğlar ve Kütüphaneler

1. ANKARA ÜNİVERSİTESİ YAZMA ESERLER KATALOGU. <http://yazmalardtcf.ankara.edu.tr/> (10. 09. 2019).
2. BEYAZIT YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ. <http://www.beyazit.yek.gov.tr/> (23.09. 2019).
3. BLOCHET, E. (1923), Catalogue des manuscrits turcs, C I, 23-24, Paris: Bibliotheque Nationale.
4. DEİSMAN, D. A. (1933). Forschungen und Funde İm (Topkapı) Seral, mit einem Verzeichnis der nlchtislamischen Handschriften. Berlin.
5. GÖLPINARLI, A. (1972). Mevlânâ Müzesi Yazmalar Katalogu, III, Ankara: Mevlana Müzesi Yayınları.
6. HACI SELİM AĞA YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ. <http://www.haciselimaga.yek.gov.tr/> (23.09. 2019).
7. KARATAY, F. E. (1961). Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar Kataloğu. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Yayınları.
8. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI. <http://www.yazmalar.gov.tr/> (23.09. 2019).
9. KÜTÜPHANELER. <http://www.yazmalar.gov.tr/sayfa/kutuphaneler/14> (23.09. 2019).
10. MİLLET YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ. <http://www.millet.yek.gov.tr/> (23.09. 2019).
11. MİLLİ KÜTÜPHANE. <https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr/> (23.09. 2019).
12. ÖRS, D., TUZCU, K. HEKİMOĞLU, M. (Ed.) (2006). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu (I). Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.

13. ÖZEN ESİNER, M. (1995). Dr. Emel Esin Kütüphanesi Kataloğu: Yazma Eserler, İstanbul: Tek-Esin Türk Kültürünü Araştırma ve Geliştirme Vakfı Yayınları.
14. RİEU, P. C. (1888), Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum, London.
15. SELİMİYE YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ. <http://www.selimiye.yek.gov.tr/> (23.09. 2019).
16. SÜLEYMANİYE YAZMA ESERLER KÜTÜPHANESİ. <http://www.suleymaniye.yek.gov.tr/> (23.09. 2019).
17. TÜRKMEN, H. (2010). Türkiye Kütüphaneleri Yazma Eserler Katalogları 1923-2006. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
18. YAZMA ESERLER KOEKSİYONU. <http://www.yazmalar.gov.tr/sayfa/koleksiyonlar/15> (23.09. 2019).
19. YAZMA ESERLER KÜTÜPHANELERİ. <http://www.yazmakutup.gov.tr/> (23.09. 2019).

3.2. Kıssa-i Yûsuf

3.2.1. Yurtiçi Kütüphanelerinde Bulunan Yazma Nüshaları

1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü Nu: 311
2. Milli Kütüphane Türkçe Yazmalar Bölümü Yz. A/2883.

3.2.2. Kitaplar

1. CAFEROĞLU, A. (1984). Türk Dili Tarihi. İstanbul: Enderun Yayınları.
2. CEMİLOĞLU, İ. (2000). 14. Yüzyıla Ait Bir Kıssa-ı Enbiya Üzerinde Sentaks İncelemesi, Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları
3. ÇELEBİOĞLU, Â. (1999). Türk Mesnevî Edebiyatı: 15 yy. Kadar (Sultan II. Murad Devri) İstanbul: Kitabevi Yayınları.
4. GEHREMANOV, C., HELİLOV, Ş. (1991). Yûsif ve Züleyhâ. Azerbaycan Elmler Akademiyası, Bakü: Elyazmaları İnstitutüsü Yayınları.
5. KARAHAN, L. (1994), Erzurumlu Darîr, Kıssa-i Yûsuf (Yûsuf u Züleyhâ). Ankara: TDK Yayınları.
6. KUZUBAŞ, M. (2010). Kıssa-i Yûsuf u Züleyhâ. İstanbul: Karadeniz Dergisi Yayınları.
7. TÜRKDOĞAN, M. G. (2011). Klasik Türk Edebiyatında Yûsuf u Züleyha Mesnevileri Üzerine Mukayeseli Bir Çalışma. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

3.2.3. Tezler

1. ÇETİNKAYA, Ü. (1995). Aşk Mesnevilerinde Kadın, Yûsuf u Züleyha ve Hüsrev ü Şirin Mesnevileri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
2. DİNAR, S. (1950). Zarir'in Yûsuf ve Zeliha'sının Gramer Hususiyetleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
3. DİNÇTÜRK, E. (2008) Yûsuf ile Züleyha mesnevilerinde Allah Korkusu Motifleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk üniversitesi, Konya.
4. DİNÇTÜRK, E. (2008). Yûsuf ile Züleyha Mesnevilerinde Allah Korkusu Motifleri (Erzurumlu Darîr, Hamdullah Hamdi, Yahya Bey Örnekleri). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
5. DOLU, H. C. (1953). Menşeinden Beri Yûsuf Hikayesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları. Basılmamış Doktora Tezi, Türkiyat Enstitüsü, İstanbul.
6. KARAHAN, L. (1985). Erzurumlu Mustafa Darîr Kıssa-i Yûsuf. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

7. KOCAENGİN, G. (1954). Zarîr ve Yûsuf ile Zeliha Mesnevisi. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul.
8. MUF, Z. (2000). Arap ve Türk Edebiyatlarında “Yûsuf u Züleyhâ” Hikâyelerinin Mukayesesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
9. ÖZYİĞİT, N. (1963). Erzurumlu Darîr’in Kıssa-i Yûsuf Mesnevisi. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
10. TAHAB-ZADE, A. (1945). Türk ve İran Edebiyatlarında Yûsuf ve Züleyha. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

3.2.4. Makaleler

1. AKDAĞ, S. (2009). Klasik Türk Edebiyatında Adına Mesneviler Yazılan Kadın: Züleyhâ. A.Ü Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 40, 59-74.
2. AYAN, G. (2009). Anadolu Sahasında Yazılan Bazı Yûsuf u Züleyha Mesnevilerinde Sebeb-i Telifler. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 4/3
3. DOLU, H. C. (1952). Yûsuf Hikâyesi Hakkında Birkaç Söz ve Bazı Türkçe Nüshalar. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, c.IV, 419-445.
4. GÖRE, Z. (2017). Yûsuf Kıssasında Bir Sembol Olarak “Gömlek”. International Journal of Languages' Education and Teaching, 5/4, December, 1031-1048
5. KARAHAN, L. (1988). Darîr’in Kıssa-i Yûsuf Mesnevisinin Bilinmeyen Bir Yazması”, Türk Kültürü Araştırmaları-Prof. Dr. Yaşar Önen’e Armağan, Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, 26-27, 151-155
6. SALAN, E. (2017). {-IcAk} Zarf-Fiil Eki ve Varyantları Üzerine. Gazi Türkiyat, Güz, 21, 45-73.
7. YAZAR, S. (2018). Yeni Bir Nüshayla Değişen Fotoğraf: Yûsuf-ı Meddâh’ın (ö. XIV. yy) Kıssa-i Yûsuf’u ya da Erzurumlu Darîr Kıssa-i Yûsuf Adlı Bir Mesnevi Yazmış mıdır?. Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 21, 681-719.
8. YEŞİL, A., NİKUBAHT, N. (2014). Abdurrahman Câmî, Şeyyâd Hamza, Erzurumlu Darîr, Hamdullah Hamdî, Taşlıcalı Yahyâ Yûsuf u Züleyhâ Mesnevilerinde Yer Alan Tema ve Motiflerin İncelenmesi. Doğu Araştırmaları, 11, 5-24.

3.2.5. Bildiriler

1. AYAN, G. (2004). Anadolu Sahasında Yazılmış Yûsuf u Züleyha Mesnevilerinde Kurt Motifi. Kafkas Üniversitesi Filoloji Fakültesi, Türk Halk Destanlarının Edebi Geçmişi Türk Destanları, Uluslararası Sempozyum, Bakû /Azerbaycan.

3.3. Sîretü’n-Nebî

3.3.1. Yurtiçi Kütüphanelerinde Bulunan Yazma Nüshaları

1. Arkeoloji Müzesi Kütüphanesi, No: 464
2. Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Yazmaları K 2.
3. Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Yazmaları K 29.
4. Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Yazmaları Bölümü No: 31
5. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Nadir Eserler Bölümü TY, nr. 165, 1552, 2384, 3380
6. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, No: 403
7. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi No: BY 1037
8. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi No: BY 3691
9. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi No: BY 3757

10. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi No: BY 6503
11. Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi No: 13642
12. Mertol Tulum Nüshası
13. Mevlana Müzesi Kütüphanesi No: 5212
14. Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî Şeriyye Bölümü No: 1287/2
15. Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî Şeriyye Bölümü No: 720
16. Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî Tarih Bölümü No: 313
17. Millet Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Emîrî Tarih Bölümü No: 315
18. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Bölümü No: Yz A 2800
19. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Bölümü No: Yz A 3887
20. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Bölümü No: Yz B 203
21. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Bölümü No: Yz B 377
22. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Bölümü No: Yz B 41/1
23. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Bölümü No: Yz B 41/2
24. Milli Kütüphane, Milli Kütüphane Yazmalar Bölümü No: Yz B 640
25. Süleymaniye Kütüphanesi Çelebi Abdullah Koleksiyonu, nr. 251.
26. Süleymaniye Kütüphanesi İsmihan Sultan Koleksiyonu, nr. 301
27. Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü No: 4271, 4272, 4273, 4274.
28. Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü No: 4403/1
29. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Bölümü No: 4301
30. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Bölümü No: 4361.
31. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Bölümü No: 4491/4
32. Süleymaniye Kütüphanesi, İsmihan Sultan Bölümü No: 301
33. Süleymaniye Kütüphanesi, Nuruosmaniye Bölümü No: 3347
34. Süleymaniye Kütüphanesi, Tercüman Gazetesi Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Bölümü No: 15
35. Topkapı Sarayı Müzesi Hazine, No. 1221, 1222, 1223, 1306, 1316, 1234,
36. Topkapı Sarayı Müzesi Koğuşlar Koleksiyonu, No. 991, 992, 993, 1001;
37. Topkapı Sarayı Müzesi Revan Köşkü Koleksiyonu, No. 1352;
38. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi No: A 53.
39. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi No: B 46
40. Türk Dil Kurumu Kütüphanesi No: B-46a
41. Türk ve İslam Eserleri Müzesi Kütüphanesi No: 1974
42. Türkiyat Araştırmaları Ens. Kütüphanesi Yazma Koleksiyonu No: TAEKY162/2
43. Türkiyat Araştırmaları Ens. Kütüphanesi Yazma Koleksiyonu No: TAEKY162/1

3.3.2. Yurtdışı Kütüphanelerde Bulunan Yazma Nüshaları

1. Berlin Staatsbibliothek No: Hs Or 943
2. Berlin Staatsbibliothek No: Hs Or Oct 871

3. Berlin Staatsbibliothek No: Hs Or Quart 1087
4. Berlin Staatsbibliothek No: Hs Or Quart 1099
5. Berlin Staatsbibliothek No: Ms Or Fol 3372
6. Berlin Staatsbibliothek No: Ms Or Fol 4169/1
7. Berlin Staatsbibliothek No: Ms Or Fol 4169/2
8. Berlin Staatsbibliothek No: Ms Or Fol 4169/3
9. Berlin Staatsbibliothek No: Ms Or Quart 1846
10. Berlin Staatsbibliothek, No: Ms Or Quart 1552/1
11. Berlin Staatsbibliothek, No: Ms Or Quart 1552/2
12. Berlin Staatsbibliothek, No: Ms Or Quart 1552/3
13. Berlin Staatsbibliothek, No: Ms Or Quart 1552/4
14. Berlin Staatsbibliothek, No: Ms Or Quart 1989
15. Dublin Chester Beatty Ms. T 419.
16. Gotha T. 162
17. Gotha T. 163.
18. Ms Dresden Ea 106.
19. Ms Dresden Ea 31.
20. Ms Dresden Ea 35.
21. Ms Dresden Ea 47.
22. New York Public Library, Spencer Collection No: Ms 3.

3.3.3. Kitaplar

1. ESİN, E. (1969). Prof. Necati Lugal'in Tedris Ettiği Terceme-i Darîri ve Bu Eser İçin Yapılan Resimler. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
2. FLEMMING, B. G. (1968). Manfred, Shorweide, Hanna Türkische Handschriften. German/Wiesbaden.
3. GÜRTUNCA, M. F. (1963). Kitab-ı Siyer-i Nebi. Peygamber Efendimizin Hayatı. İstanbul: Ülkü Yayınevi.
4. KURGUN, L. (2014). Erzurumlu Kadı Darîr Et-tuhfetü'l-Mekkiye (İnceleme-Metin-Dizin). Denizli: Nokta Yayınevi.
5. TANINIDI, Z. (1984). Siyer-i Nebî - İslâm Tasvir Sanatında Hz. Muhammed'in Hayatı. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.
6. YILMAZ,, S. (2004). Darîr. Erzurumlu Mustafa Darîr Efendi, Siyer-i Nebî. İstanbul: Darulhadis Yayınları.

3.3.4. Tezler

1. BALYEMEZ, E. (1971). Siyer-i Darîr. Transkripsiyon ve İndeks (106-130 Varaklar Arası). Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
2. BASAR, C. (1972). Siyer-i Darîr. Transkripsiyon ve İndeks. (157-182 Varaklar Arası). Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
3. BAŞAR, M. (1968). Erzurumlu Darîr'in Siyer-i Nebi Tercümesi. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.

4. BİRSEN, M. (1971). Erzurumlu Darîr'in Siyeri. Metin ve İndeks. (2b-31a Varaklar Arası). Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
5. BÖLÜKBAŞ, B. (2019). Osmanlı Dönemi Siyer Kültürü ve Kaynakları Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi. Aksaray.
6. DEMİREL, B. (1971). Siyer-i Darîr. Transkripsiyon ve İndeks. (81-105 Varaklar Arası). Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
7. DİKMEN, M. (2009). Topkapı Saray Kütüphanesi h. 1221 Nolu Siyer-i Nebî'de Metin Minyatür İlişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
8. DÖRTBÖLÜK, Y. (1972). Siyer-i Darîr, Transkripsiyon ve İndeks, (131a-156b Varaklar Arası). Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
9. EERKAN, M.(1986). Siretü'n-nebi(Tercümetü'z-Zarif) İnceleme-Metin. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
10. EGÖZ, E. (2013). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Sîretü'n-nebî'sindeki Türkçe Manzumeler (İnceleme-Metin). Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
11. EL SHAMANI, M. S. A. (1982). Türk Edebiyatında Siyerler ve İbn Hişâm'ın Siyer'inin Tercümesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
12. EROLÇAY, E. (1972). Siyer-i Darîr. Transkripsiyon ve İndeks. (183-208 Varaklar Arası). Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
13. KAPLAN, Y. (2006) Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'in Kitab-ı Siyer-i Nebî'si. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
14. KIRCI, E. (1991). Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'in Siretü'n-Nebi Adlı Eserinde Dinî ve Tasavvufî Unsurlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
15. MUĞAN, S. (1971). Siyer-i Darîr, Metin ve İndeks (31-55 Varaklar Arası). Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
16. ÖZ, Ş. (2006). İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
17. ÖZÇELİK, M. (2018). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Siretü'n-Nebî İsimli Eserinin III. Cildi (Giriş-Metin-İnceleme-Dizin) (Vr. 1b-105b). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
18. PEKOLÇAY, N. (1950). Türkçe Mevlid Metinleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Ankara.
19. SARAÇ, A.H. (2010). Eyüp Sabri Paşa'nın Mahmûdu's-Siyer Adlı Eserinde Hz. Peygamber'e Dair Nakledilen Fevkalade Haller -Mekke Dönemi- (İbn Hişâm ve Darîr'in Alatımlarıyla Mukayeseli). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
20. TAHRAN, M. (1971). Siyer-i Darîr. Metin ve İndeks. (V. 56-80 Varaklar Arası). Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
21. TOLAY, S. (1971). Siyer-i Darîr, Transkripsiyon ve İndeks, (209-234 Varaklar Arası). Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.

3.3.5. Makaleler

1. ACAR, K. (2000). Darîr in Sîretü n-Nebî'si Üzerinde Bir Stilistik Sentaks Denemesi. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 45/1997, 343-353.
2. ATALAY, M. (1994). Türk Edebiyatında Sîretü'n-nebeviyye. İslâmî Edebiyat, Mayıs-Haziran, 61-64.
3. BANARLI, N. S. (1962). Büyük Nazireler Mevlid ve Mevlid'de Milli Çizgiler. Yüksek İslam Enstitüsü Dergisi, 1/1, 1-24.

4. EROĞLU, S. (2010). Edebî Bir Tür Olarak Mevlitler-Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11/18, 125-142.
5. ESİN, E. (1968). Prof. Necati Lugal'in Tedris Ettiği Tercüme-i Darîri ve Bu Eser İçin Yapılan Resimler. Necati Lugal Armağanı, 247-260.
6. FİŞHER, C. G. (1981). The Pictorial Cycle Of The Siyer-i Nebi. A Late Sixteenth Century Manuscript State University (0128) Degree, Phd, 397.
7. HAGEN, G. (2002). Some Considerations about the Tergüme-i Darîr ve Taqdimetü'z-Zahîr Based on Manuscripts in German Libraries. JTS, XXVI/1, 323-337.
8. KARAHAN, L. (1991). Darîr'in Mevlid Manzumesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7/2, 87-100.
9. KARATAY, R. N. (1941). Bursa'da Omurbey Vakıfnâmesi ve Yeni Bulunan Mühim Bir Vesika. Uludağ Üniversitesi Dergisi, 35, 15-20;
10. KONYALI, İ. H. (1952). Mucize Kitap. Tarih Hazinesi, II/16, 807-812.
11. NECİP ASIM (1916). Mısır'da Yazılmış Türkmence Kitap. Darü'l-fünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası, C 1/1, 54-62.
12. ÖZDEMİR, M. (2007). Siyer Yazıcılığı Üzerine. Milet ve Nihal, 4/3, 129-162.
13. RENDA, G. (1984). Siyer-i Nebî Minyatürleri ve Osmanlı Sanatındaki Yeri. Tarih Toplum Dergisi, 1/1, 23- 25.
14. SARIÇAM, İ. (trz.). Siyer ve Siyer Yazıcılığı. Basılmamış Makale.
15. TERGİP, A. (2010). Siyer Yazıcılığı ve Türklerin Siyer İlimine katkıları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Klâsik Türk Edebiyatının Kaynakları Özel Sayısı -Prof. Dr. Turgut KARABEY Armağanı, 3/15, 221-232.
16. YARDIM, A. (1989). Hz. Peygamber'i Anlatan İlim Dalları ve Şemâil Nev'i. Diyanet Dergisi, Peygamberimiz (SAV) Özel Sayısı, Dinî, İlmî ve Edebî Üç Aylık Dergi, 213-220.
17. YAVUZ, O., FATİH, N. K. (2017). Erzurumlu Darîr'in Sîretü'n-Nebî Adlı Eserinden Eski Anadolu Türkçesinin Söz Varlığına Katkıları. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 38, 353-380.

3.3.6. Bildiriler

1. ÖZDEMİR, M. (2003). Siyer Yazıcılığındaki Değişim Üzerine. Basılmamış Kutlu Doğum Sempozyumu, Ankara.
2. ÖZTÜRK, A. (2007). Türk Edebiyatında Manzum Siyerler. Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı Sempozyumu (20-22 Nisan), Çorum, İslamî İlimler Dergisi Yayınları, 213-216.

3.3.7. Ansiklopedi Maddeleri

1. ERKAN, M. (2009). Sîret'ün-Nebî. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi(c. 37, ss. 269-270). İstanbul: TDV Yayınları.
2. KOMİSYON. (1985). Siyer. Yeni Türk Ansiklopedisi (Cilt. 1-7). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
3. KUTLU, M. (1998). Siyer. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Cilt.1-8) İstanbul: Dergah Yayınları.
4. UZUN, M. (2009). Siyer. Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (c. 37, ss. 324-326). İstanbul: TDV Yayınları.

3.4. Fütûhuş-Şâm Tercümesi

3.4.1. Nüshaları

1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 133, 134, 135.

2. Mertol Tulum Nushası, Mertol Tulum Özel Kütüphanesi
3. Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Efendi Bölümü, No: 434, vr.2/a.
4. Süleymâniye Kütüphanesi, Ayasofya Bölümü, No: 3328,
5. Süleymâniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü, No: 4286,
6. Süleymâniye Kütüphanesi, Serez Bölümü, No: 1866

3.4.2. Tezler

1. ALTIN, H. (1972). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (224a-250b Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
2. ALTUN, N. (1996). Erzurumlu Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi, Giriş-Metin, Açıklamalı Dizin. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
3. AMUCA, H. (1975). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (75-100 Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
4. AYDIN, P. (1975). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (40-60 Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
5. AYGÜN, A. (1972). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (175-200 Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-Gramatikal İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
6. CAN, E. (1971). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (75-100 Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
7. ÇAKARER, M. (1972). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (58-75 Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
8. ÇALIŞKAN, N. (1972) Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (275a-301b Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
9. DENİZ, M. (1971). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (251-275 Varaklar Arası) Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
10. DİNAR, Z. (1972). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (125a-149b Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
11. DÜVENCİOĞLU, İ. (1972). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (224a-250b Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
12. GÜNER, A. (1972). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (200-225 Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
13. KAYA, Ö. (1981), Fütûhü'ş-Şam Tercümesi I (1-75b Varakları Arası). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
14. KIPÇAK, Z. (1971). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Tercümesi (21-40 Varaklar Arası) Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.

15. KIRDAL, G. (1971). Erzurumlu Mustafa Darîr'in Fütûhü'ş-şam Transkripsyonlu Metin-İndeks. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.
16. YİĞİT, M. (1981). Fütûhü'ş-şam Tercümesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

3.4.3. Makaleler

1. YİĞİT, M. (1984). Fütûhu'ş-Şâm Tercümesi ve Nüshaları Üzerine. Türk Kültürü Araştırmaları, Prof. Dr. Necati Akder Armağanı, 171-98.
2. YİĞİT, M. (1987). Fütûhu'ş-Şâm Tercümesinin Millet Kütüphanesi Nüshası Üzerine. Türk Kültürü Araştırmaları, Prof. Dr. Şerif Baştav'a Armağan, 185-193.

3.5. Yüz Hadis Tecmümesi Bibliyografyası

3.5.1. Nüshaları

1. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, nr. 37 HK 135.
2. Konya Koyunoğlu Müzesi ve Ktp. Türkçe Yazmaları, nr. 10077.
3. Manisa İl Halk Kütüphanesi, nr. 45 Hk 2911/4.
4. Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Kitaplığı, 34 Ae Şer'iyye 22/3:
5. Millet Kütüphanesi, Şer'iyye Bölümü, Nr: 1287/1.
6. Millî Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Kitaplığı, 06 Hk 4836/1.
7. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi, TY. 4491, vr. 76/b.
8. Süleymâniye Kütüphanesi, Pertevniyal Bölümü, Nr: 438,
9. Tuzla/Bosna-Hersek Nüshası, nr. OZ- 08/08.

3.5.2. Kitaplar

1. KARAHAN, A. (1977). İslam- Türk Edebiyatında Kırk Hadislerin Doğuşu, Gelişmesi ve Yayılması. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
2. SARI, M. (2016). Erzurumlu Darîr Yüz Hadis Yüz Hikaye Türk Dilinde Art Zamanlı Değişmeler. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları,
3. TOPRAK, İ. (2019). Yüz Hadis Yüz Hikaye. İstanbul: Büyüyen Ay Yayınları.
4. YILDIRIM, S., YILMAZ, N. (2001). Yüz Hadis Yüz Hikâye. İstanbul: Darülhadis Yayınları.

3.5.3. Tezler

1. COŞAN, E. (1965). Hatıboğlu Muhammed ve Eserleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
2. ERKAN, M. (1979). Yüz Hadis ve Yüz Hikaye Mustafa Darîr. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
3. ÖZTOPRAK, N. (1993). Klasik Türk Edebiyatı'nda Manzum Yüz Hadisler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
4. ÖZTUTAR, F. (1964). Yüz Hadis Tercümesi Gramer İncelemeleri ve Metin. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, İstanbul.
5. TUFAN, M. (1974). Yüz Hadis ve Yüz Hikâye, Darîr Mustafa b.Yûsuf b. Ömer el-Mevlevî el-Erzene'r-Rûmî. Bitirme Tezi, İstanbul Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü, İstanbul.

3.5.4. Makaleler

1. ÇETİN, A. (2004). Ahmed-i Dâî'ye Atfedilen Yüz Hadis Tercümesi Üzerine. İlmî Araştırmalar. Dil ve Edebiyat İncelemeleri Dergisi, 18, 25-30.

2. EFENDİOĞLU, S., SÜMBÜLLÜ, Y.Z. (2012). Erzurumlu Mustafa Darîr, Yüz Hadis Yüz Hikâye'si ve Yeni Nüshaları. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 32, 15-35, Konya.
3. GÜLENSOY, T. (1983). Darîr, Erzurumlu: Yüz Hadis Yüz Hikâye'den Seçmeler. Erciyes, VI/67, 25-27.
4. GÜLENSOY, T. (1983). Erzurumlu Darîr: Yüz Hadis Yüz Hikâye'den Seçmeler. Erciyes, VI/69, 25-26.
5. GÜLENSOY, T. (1983). Erzurumlu Darîr: Yüz Hadis Yüz Hikâye'den Seçmeler. Erciyes, VI/70, 27.

3.5.5. Bildiriler

1. GÜLENSOY, T. (1986). Erzurumlu Mustafa Darîr'in 'Yüz Hadis Yüz Hikâye' Adlı Eserindeki Folklorik Unsurlar. III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, II. Cilt / Halk Edebiyatı, 123-136.
2. GÜLENSOY, T. (1987). Erzurumlu Darîr'in Yüz Hadis Yüz Hikâye Adlı Eserinin Türk Kültür Tarihindeki Yeri. Tarihî Akış İçinde Erzurum Sempozyumu, 12-18 Mart, Erzurum.

4. SONUÇ

Kadı Darîr ve eserleri üzerine yapılmış çalışmaların kaynakça tasnifini içeren bu çalışmamızda Darîr'in hayatı ve eserleri hakkında şimdiye dek oldukça zengin bir araştırma yapılmış ve çok sayıda çalışma ortaya konulmuş olduğu görülmüştür. Özellikle Darîr'in Siretü'n-Nebî ve Kıssa-yı Yûsuf adlı eserleri, birçok araştırmacıya ilham kaynağı olmuş ve bu eserler üzerinde çok sayıda çalışma ortaya konulmuştur. Ancak Darîr ve eserleri hakkında oluşturulan zengin araştırma literatürüne rağmen çalışmaların oldukça yetersiz olduğu söylenebilir. Özellikle hazırlanan tezlerin birçoğunun neredeyse birbirinin tekrarı olması; muhtevadan, üslup özelliklerinden, eserin kurgusal boyutunun esere katkısından bahsetmekten ziyade eleştirel ve disiplinler arası bakıştan yoksun metin neşri özelliği taşıması, çalışmaların merkezinde bir problemin yer almaması, çalışmaların sadece tahlil ve tespit boyutunda kalması, yapılan çalışmaların yetersizliğini göstermekle beraber eserin hak ettiği değeri bulmasına da engel olmaktadır. Çok az sayıda çalışmanın mukayeseli ve bazılarının da muhteva odaklı olması, bu eksikliği bir nebze de olsa kapatmakla beraber bu tür çalışmalara daha çok ihtiyaç olduğu gerçeğini bertaraf etmemektedir. Özellikle muhteva çalışmalarının kitap ve tez çalışmaları yerine makale ve bildirimlerde ele alındığı görülmüştür. Uzun soluklu çalışmalar yerine muhtevanın makale ve bildirimlerde ele alınması da oldukça düşündürücüdür ve üzerinde ayrıca durulması gereken bir konudur. Klasik şiirde yapılan metin neşri çalışmaları, ilk zamanlar kütüphanelerde unutulmaya yüz tutmuş eserlerin ortaya çıkarılması hususunda önemli bir yere sahipken günümüzde bir eser üzerine aynı çalışmaların tekrar tekrar yapılmasının alana pek katkı sağlamayacağı söylenebilir. Klasik edebiyat çalışmalarına yeni bir soluk getirmek amacıyla metinlerin muhteva boyutlarına eğilmenin, modern yöntem ve kuramlarla metinleri incelemenin daha faydalı olacağı ve bu tür çalışmaların sadece makalelerle sınırlandırılmayıp tez ve kitap çalışmalarına konu olması gerektiği söylenebilir. Bu anlamda çok yönlü bir şair ve nasir olan Darîr hakkında yazılacak daha çok şey olduğu kanaatiyle bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara bir ön hazırlık ve rehber olması amacıyla böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu araştırma ile Darîr'in hayatı ve eserleri üzerine şimdiye kadar yapılan çalışmaların odak noktalarının belirlenmesine katkı sunulabileceği gibi araştırmalarda eksik kalan yanların ortaya çıkmasını da sağlayacaktır. Ayrıca Darîr hakkında yapılacak çalışmalar için kaynak bulma hususunda da yardımcı olacaktır.

KAYNAKÇA

- ALTUN, N. (1996). *Erzurumlu Darîr'in Fütühü's-şam Tercümesi, Giriş-Metin, Açıklamalı Dizin*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- BANARLI, N. S. (1997). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: MEB Basımevi.
- DEVELLİOĞLU, F. (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- EFENDİOĞLU, S. ve SÜMBÜLLÜ, Y. Z. (2012). Erzurumlu Mustafa Darîr, Yüz Hadis Yüz Hikâye'si ve Yeni Nüshaları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 32, 15-35.

- EGÖZ, E. (2013). *Erzurumlu Mustafa Darîr'in Sîretü'n-nebi'sindeki Türkçe Manzumeler (İnceleme-Metin)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- ERKAN, M. (1979). *Yüz Hadis ve Yüz Hikaye Mustafa Darîr*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- KAPLAN, Y. (2006). *Erzurumlu Kadı Mustafa Darîr'in Kitab-ı Siyer-i Nebi'si*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- KARAHAN, L. (1995). *Erzurumlu Darîr*. Ankara: MEB Basımevi.
- KARAHAN, L. (2000). *Erzurumlu Darîr'in Hayatı, Eserleri ve Türk Dili Tarihindeki Yeri*. Erzurum Kalkınma Vakfı (Er-Vak) Anma Toplantıları, 2000, 107-116.
- KARTAL, A. (2015). *Kadı Darîr, Darîr, Gözsüz, Mustafâ bin Yûsuf bin Ömerü'l-Mevlevî el-Erzene'r-Rûmî*. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6548>
- KOCATÜRK, V. M. (2016). *Büyük Türk Edebiyatı Tarihi, Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi, Tahlili ve Tenkidi*. İstanbul: İKÜ Yayınevi.
- KONYALI, İ. H. (1952). Mucize Kitap. *Tarih Hazinesi*, II(16), 807-812.
- KOŞIK, H. S. (2013). Nef'î Hakkında Bir Bibliyografya Denemesi. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*,8(1), 1977-1993.
- KUDRET, C. (1995). *Örneklî Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- ÖZTOPRAK, N. (1993). *Klasik Türk Edebiyatı'nda Manzum Yüz Hadisler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.